

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2
— Hírdetések díjszabás szerint. —	

Nemzetiségi kérdés.

Lapunk mult számának vezető cikkére kapunk az alábbi sorokat:

Nyomorult ház, a mely benrendet nem tudnak tartani! Akkuráte így vagyunk a mi dédelgetett Magyarországgunkkal is. Nem a jelen állapotainkról akarok busan avagy örömmel zengen! Nem! Nagyon dolgába nem jó beleszólani. Hanem a Közművelődés ez évi 7-ik számának vezető cikkét szeretném egy-két igénytelen szóval kiegészíteni. De ezt csak oly kikötéssel leszek bátor megtenni, ha Sorompói meg nem haragszik. Ha meg haragszik, kérem, ne haragudjék, mert a miket el akarok mondani, az ő szép cikkének sorai közül tanultam.

Kezdjük hát elül!

Mi is az a nemzetiségi kérdés? Röviden ez: 1848—49-nek csendesebb formája. Tulságos volna e meghatározás? Nem hinném. Azonban megengedem. Hogy ily kemény meghatározást adtam, oka egyfelől az, hogy a nemzetiségi kérdésnek bölcsője az 1848—49. és tápláló forrásai maig is azok, a melyek akkor szerepeltek.

A nemzetiségi kérdés legerősebb erének

tartom Magyarország közjogi állapotát. Azután a magyar törvények tulságos előzékenységét e kérdésben; továbbá a szabadelvű kormányoknak a nemzetiségekkel szemben tanusított eljárását s végül a magyar társadalom egyik-másik felzárkózását.

Magyarország közjogi helyzetére vonatkozólag elmondok egy kis mesét. Elmondom, nem azért, mintha mások nem tudnák, hanem elmondom azért, mert én is tudom. Az oroszán birodalmába vetődött valahogyan a számár és kénytelen-kelletlen alattvalóvá kellett lennie. Telt-mult az idő, beteg lett az oroszán s hosszszason betegeskedett. A számárnak sem kellett több. Az oroszánhoz férközött s így mondja a mese, nagyszerű bátorsággal rugdosta a quondam hatalmas oroszánt. De ez csak mese. S nem is talál ide!

Nem megsiratni való tulságos előzékenység és így tájékozatlanság is, hogy teszem a magyar nyelvnek tanügyi jogait nem törvényvel, hanem miniszteri rendeletekkel kell Magyarországon megvédeni? . . .

No és a magyar kormányok, a — szabadelvűek — azt tartották a nemzetiségi kérdésről, hogy ha akarom vemhes s ha akarom, nem vemhes.

Dörögtek ellene szóval s a valóságban pakliztak vele.

És végül e tekintetben egy rossz szokása van a magyar társadalomnak. Tessék meghallgatni! Összevész egy magyar s egy román, első szó, mire fakad a magyar: „te . . . oláh! te . . . móc!”

Ezen dolog is, melyeket fölhozni bátor voltam, okok. Lehetnek azonban e kérdésnek más okai is. És ez okokat a való élet nagyon meztelenül mutogatja annak, a ki figyelemmel kíséri e kérdést. S mivel komolyak az okok, komoly az okozot is, maga a nemzetiségi kérdés. „Isten óvja nagy csapástól mi magyar hazánkat!” . . .

Radikális eszközök kellenek orvosszerű, tele tapintatos szeretettel. S így csakhamar vesztene komolyságából a kérdés, a mely különben is csak a nemzetiségi nadrágosok mesterségesen szított kérdése.

Keresztény szellemű és épen ezért bátor lelkű kormány, jöjjön el a te országod!

Nagy-Kászonban, 1905. II. 14.

Mészáros József.

TÁRCA.

Tompa Mihály hazafias költészete az elnyomatás korában.

(Folytatás.)

Mikor 1850-ben ez a költemény kéziratban bejárta a hazát, akadt olyan nemtelen, aki profán kezébe juttatta a költemény egy példányát. A költő — mint említettem — a nyílt szemrehányás miatt alig tudott megmenekülni a bebörtönzéstől. A kegyelme tudomására juttató hivatalnok ezzel bocsátotta el a meggyötört, családja, otthona után sovárgó költőt: „Most frei; de aztán több gólya nem csinálni!”

Hisszük is, hogy halotta a rajtunk elősködő proletárhadat az a keserű hang, amellyel a költő vétkeik árját szemökre lobbantotta: az igazság fáj a bünösöknek, még az ő szegény-pírhoz nem szokott arcuk is éggett, mikor a letiprott nemzet sorsának, a feldúlt haza helyzetének ez a komoran fenséges rajza titkos feladás folytán kezökbe jutott.

Csak rövid tartalmát adom ennek az ügyis általános ismert költeménynek:

Tavaszan s a visszaterő gólya kiigazgatja ócska fészket; ez a természeti kép most nem hangolja fel a költő lelkét, hiszen nekünk nincs tavaszunk. Inti a gólyát, hogy a napsugár csa-

lárd, az élet még fagyva van. A közelmúlt reméseit mesteri kézzel ecseteli: a mező most temető, vértől áradt a tó s még üszkők fedik a torony tetejét. Nincs ház, amelyre nyugodtan rakhatná fészket a gólya: mindenütt kétségbeesés hangzanék fel hozzá, azért

Csak vissza, vissza! dél szigetje vár;
Te boldogabb vagy, mint mi, jó madár,
Neked két hazát adott végzeted,
Nekünk csak egy—volt! az is elveszett!

Megizeni a költő a kibujdosottaknak, hogy pusztul a nemzet, legjobb fiai börtönben ülnek, vagy kibujdosnak, meddőségért esd a mennyasszony, a szülő nem siratja holt magzatát, s az öreg örül, hogy közel van halála. Szü örl a kivágott fát:

A honfi honfira vadaskodik,
Testvért testvér, apát fiú elad . . .

Maga a költő is visszariad az önköltő rajztól, mely a sötét valót mutatja:

Mégis, ne szóljon erről ajkad.
Nehogy, ki távol sir e nemzetem;
Megutálni is kénytelen legyen!

Igy irt az a költő, akinek lantja eleddig a hazafias költészet számára nem volt hangolva; így irt a „Virágregék” szelid lelkű dalnoka. Ezért a költeményeért idézték be Kassára, ahol hónapokig terjedő vizsgálati fogság lett osztály-

része. Itt írta „Távoiból” című költeményét, amelyben haza vágják a szép Sajó-völgybe, övei köze.

Nem sólyom már, mely sziklán fészkel,
Mégelegszik kis bokr tövével.

Házi boldogságban, családi örömeiben óhajt vigasztalást, feledést találni. Ezt a boldogságot adja meg neki a nem vált kegyelem és örömeinek meghatóan ad kifejezést „Itthon vagyok” című költeményében.

Milyen szerencse, hogy másik, szintén kéziratban lappangó költeménye elkerülte a kutató szemek figyelmét!

„Pusztán”, ez a címe a másik költeménynek, amelynek hangja talán még keserűbb, a benne megnyilatkozó fájdalom még megrázóbb, úgy, hogy szerzőjének mindenki az eltűnt Petőfit tartotta, olyan maró, metsző gúnnyal fordult az elődsi sereg ellen, mely az osztrák tartományokból hazánkba tödült.

A költő keble mélyéből feltörő sóhajjal kezdí:

Repülnél lelkem, fenn repülnél
A táj szellőivel,
Mely a nyílt rónaság felett még
Szabadságot lehel;
De a magasból földre von le
A sulyos fájdalom.
Fenn még jobban elődbe tűnven
A sors alázza hon.

A mi ügyünk.

Lapunk nagybecsült olvasóinak még emlékeztetnem lehet, hogy a Közművelődés f. évi 5-ik számában (bi) aláírással ellátott „Választás után” című vezető cikk jelent meg.

A „Gyulafehérvári Takarékpénztár” igazgatósága e cikknek egy kicsiny részletét magára nézve sérelmesnek találta s e felfogásának a „Gyulafehérvári Hírlap” 5-ik számában az igazgatóság jan. 30-án tartott üléséből keltezett s az elnökötől aláírt „Nyilatkozat”-ban kifejezést is adott.

Mi ezt a „Nyilatkozatot” lapunk 6-ik számában szóról-szóra leközlöttük s folytatóság ezt írtuk:

Válaszunk a következő:

A „Közm.” nevezett vezető cikkében ennyi van a takarékpénztárról mondva: *Nekiek* (t. i. a nov. 18-ki alapon álló szabadelvű uraknak) *szabad az, hogy a káptalan pénzéből megalkított takarékpénztárral megfélemlítsék az embereket.* Ennyi és semmi több.

E szerint a takarékpénztár nem mint *cselekvő*, hanem mint *eszköz* van érintve.

A takarékpénztárnak sem igazgatósága, sem felügyelőbizottsága, sem tisztikara egy árva szóval sincs illetve. Azok a szavak azt jelentik, hogy egyes túlságosan buzgó nov. 18-ki alapon álló szabadelvű kortesek tényleg visszaélték a takarékpénztár nevével, amiről — a fenti nyilatkozat tanúsága szerint is — a takarékpénztár intézőségének talán tudomása sem volt. Hogy aztán ezek a buzgó kortesek minő alapon tették ezt, annak elbírálása nem reánk tartozik.

Egyébiránt kellő diszkreáció mellett meg tudunk nevezni egy pár szavazó polgárt, akik határozottan kijelentették, hogy nem szavazhatnak az ellenzékkel, mert félnek kölcsönük felmondásától. Mi a szívekbe és vesékbe be nem láthatunk, de logikailag következtetni tudunk. Mi csak ezt tettük s alaptalanul nem gyanosítottunk, legkevesébbé tettük ezt a takarékpénz-

tár igazgatóságával szemben, mert ennek tagjait túlságosan buzgó kortesekkel nem azonosítottuk. Nem is azonosíthatnánk, mert közülök hárman tényleg az ellenzék mellett szavaztak.

A „Közművelődés” szerkesztősége.

Azt hittük, hogy e válasz közétével a „Gyulafehérvári Takarékpénztár” igazgatóságát megnyugtattuk és meggyőztük a felől, hogy mi őt egyáltalában nem érintettük, nem vádoltuk, csak olyan visszaélést hoztunk fel, ami a választás küzdelmeiben megtörtént a takarékpénztár nevével.

Hitünkben azonban esalaktoktunk. A Takarékpénztár Igazgatósága nem elégedett meg a mi nemes intencióból takadó lojalitásunkkal, hanem tovább óhajtott a firtatni a dolgot, felszólítván szerkesztőségünktől egy levélben, hogy közölje vele: 1.) azok nevét, akik a takarékpénztár nevével a szabadelvű párt érdekében visszaélték, 2.) azon szavazópolgárok nevét, akik a takarékpénztárral lettek megfélemlítve s kijelentették, hogy kölcsönük felmondásától való félelmükben nem szavazhatnak az ellenzékkel.

E felszólításra lapunk szerkesztősége a következő levéllel válaszolt:

Nagyságos Ujfaluú József dr. apátkanonok urnak a Gyulafehérvári Takarékpénztár Elnökének Helyt.

Nagyságos Apátkanonok úr!

Febr. 6.-ról keltezett s a „Közművelődés” szerkesztőségéhez intézett hecses soraira van szerencsénk mely tisztelettel a következőkben válaszolni.

Lapunk 6-ik számában közzétett válaszukban azt jelentettük ki, hogy kellő diszkreáció mellett egy pár olyan szavazó polgár nevét is megmondhatjuk, akik úgy nyilatkoztak, hogy az ellenzékre kölcsönük felmondása miatti félelemből nem szavazhatnak.

Mint hogy ezen polgártársainktól felhatalmazást nem kaptunk arra, hogy bizalmas közléseikert nevüket eláruljuk, írásban ezt nem is tehetjük meg.

Ellenben — tisztán a magunk reputációja

érdekeiben — egyesegyedül Nagyságodnak négy szemközt a Nagyságotól megjelölt helyen és időben a diszkreáció teljes fenntartásával a nevéket megmondhatjuk. Egyben engedje meg Nagyságod, hogy magas figyelmét ismételtén felhívjuk mult számunkban tett nyilatkozatunkra, melyben a látszólagos gyanúsitással szemben nyílt elégtételt adtunk.

Gyulafehérvár, 1805. II/7.

Teljes tisztelettel

a „Közművelődés” szerkesztősége nevében

Wagner Sándor

felelős szerkesztő.

A Takarékpénztár t. igazgatósága a feljebb leírt módokkal újból nem elégedett meg, hanem egy újabb levélben a mi diszkreációnkra bízott nevek bementésére szólította fel szerkesztőségünket. Szerkesztőségünk álláspontjához híven erre a levélre nem is válaszolt, minthogy fentebbi ajánlatában megtette azt, amit egyes polgárok érdekeinek veszélyeztetése nélkül megtehett.

Erre a takarékpénztár Igazgatósága jónak látta a „Gyulafehérvári Hírlap” febr. 9-ik számában megjelent „Végző nyilatkozat”-ban címűnkre egy kis brutalitást intézni, melyben többek között a nagyközönség bírálata bizza, hogy eljárásunk „mennyiben egyezik meg a hírlapirósi tisztességgel?” Kijelenti továbbá: „Mi a saját részünkről a „Közművelődés” szerkesztőségének intézetünk ellen felhozott, de be nem igazolt vádaskodását, minden alapot nélkülöző (ezt mi huzzuk alá!) hazug rágalomnak nyilvánítjuk.”

Erre csak melleleg jegyezzük meg, hogy állításunk alapjának megismertetését éppen a takarékpénztár t. Igazgatóságának érthetetlen harciasága gátolta meg.

Elég az ahhoz, hogy a fenti brutalitásra a Takarékpénztár Igazgatósága méltán várható tőlünk lapunk következő (7-ik) számában érdemleges választ. Mi azonban tőlünk nem függő ok miatt csak ezt a nyilatkozatot tehetjük köze: A „Gyulafehérvári Hírlap” 6-ik szá-

E honban vezgé be történetét egy hős nép s most csak szelérje nyolc századon át vedett földjének. Vége a magyar pusztai életnek, amelynek annyi szép, költői vonása volt; ahol a gólya legelt s a delibáb rengő tavában szilaj men vágatott, nem ég több pásztortűz, nem szól a furulya; mert felmerik, felhasználják a dús-rónát, hogy nyugat koldús söpredeke települjön meg e tejjel-mézszel patakzó földön. Kibújdosott véreink helyett drága véren szerzett honunkat ismeretlenekkel kell megosztanunk, akik nekünk még köszönni sem tudnak. Ronda varjuk ütnek tort a felig holt országnak testén;

Alig, hogy a villám lesújtá
A bátor keselyűt,
A fenn szürkülő sziklaszálon
Még fészke megse hült,
Hol a nyilróptu sólyom is csak
Nagy félve járt eléb:
Csipogva furdik s üt tanyát most
A szemtelen veréb.

Ez fáj oly nagyon a magyarnak s ha kinának hangot mer adni, mint sebzett vad a rengetegben, ha dalba önti panaszatát, megütköznek dalán. Meg kell hálnia e nemzetnek; de kegyetlen kínzó nem egyszerre végeznek vele, hanem mesterkéltnok gondolkodnak ki végperceire, hogy vak Sámszonként, kacaj között szenvedjen hosszan, sokat.

Bizony, bizony! az a kassai vizsgálati fogás nem végződött volna megkegyelmezéssel, ha ezt a költeményt bírái elolvasták volna. De a kassai eset után költőnk is óvatossabb lesz, céi-

zásai burkoltabbak, többet kell a sorok között olvasnunk, előadása képtelenségé válik. Az „Alföldi képek”-ben hasonló érzelmeket sokkal kevesebb nyíltsággal fejez ki: mindenben a lezárt harc képét látja:

A nyugvó nap máskor rózsaszín világa
Mint ha vért hintene a sík láthatárra;
A megmerült esőnek.
A sás eltört kardja s széthullott buzogány
Lelkemhez fájdalmas hasonlatban szólnak.

Némán bámúl belé az esteledő pusztaságba:

És mig így merengek a bús gondolatban,
Mellettem a pásztor, jó estét mond halkán,
Hisz a nap leszálta . . .
Jó földimnek arcán felleg vonul át, —
Bánat, vagy fekete hajfűrtének árnya . . . ?

Bizony leszállott a mi napunk is; kivesz a pusztá vad költészete, elhallgat a furulya, lehamvad a pásztortűz. A költő ezzel vigasztalja magát:

Számomra csupán e bús vigasztalás van:
Hogy addig nem élek;
Sok bánat miatt megrongált sátorát
Levetkőzi addig a megfáradt lélek!

Pedig ne vesszen ki költészetünk, mert arra most van legnagyobb szüksége hazánknak, azért szólítja meg „A madár fiahoz” című allegóriában a madár — haza, költő — fiait:

Fiaim, csak énekeljétek!

Ha a régi jökevny nincs meg többé, ha a régi, vig dalt elfeledték, legyen a dal fájdalmas,

merengő; de a költőnek dalolnia kell s nem szabad elhagynia honát; mert másutt nem értik meg dalát.

Igaz, hogy most nehéz dalolni; miről is dalolhatnának?

Hozzatok dalt emlékü, a hajdan
Lomb- s virággal gazdag tájról;
Zengjétek meg a jövőt, ha majdan
E kopár föld újra felvirul.
Dalotokra könnyebben derül feny,
Hamarabb kihajt a holt berek;
A jelennek büjút edesítvén:
Fiaim, csak énekeljétek!

Rút hálátlanság volna, ha most hagynák el, balsorsában a hazit:

A bokorban itt az ősi fészkek,
Mely növelte könnyű szarnyokat;
Megpiheni most is abba tértek,
Bár a fellegek közt járjatok!
S most, hogy a szél össze-vissza tépte:
Ügy tennétek mint az emberek?
Itt hagynátok, idegent cserelve . . . ?
— Fiaim, csak énekeljétek!

„Kikeletkor” című versének csak mérete és alakja más; de eszmemenete oly azonos az előbbi költeményével, hogy bővebben ismertetnem felesleges.

A természeti képek, egyes tájak vagy hasonlóságokkal, vagy ellentétességükkel, de mindig a haza szomorú képét varázsolják eléje és komor hangulatot ébresztenek legtöbbször lelkében. A hanvai lelkészak, ahol ez időben lakott, a Sajó szép völgyére nézett; itt írta „Tornácomon,”

mában a gyulafehérvári Takarékpénztár elnökének lapunk szerkesztősége ellen tett támadására az érdemleges választ közelebről fogjuk megadni.

Ez a kicsiny közlemény rettenetesen felbőszítette a Takarékpénztár t. Igazgatóságát, amely már egyszer „Végső nyilatkozatot” tett.

Tudvalevőleg a harag rossz tanácsadó. E rossz tanácsadó befolyása alatt tehát a Takarékpénztár t. Igazgatósága, amely már egyszer „végső-nyilatkozott”, jónak látta a Gy. H. febr. 16. számában címünkre még egy Figyelmeztetést intézni. E Figyelmeztetésre, ha jól értettük, okot az szolgáltatott, hogy fennebb közölt s lapunk 7-ik számában megjelent rövid nyilatkozatunkban a Takarékpénztár „elnökének támadásáról” szólottunk.

Hát itt egy tévedésünket készséggel elismerjük, mert látjuk, hogy a Takarékpénztár t. Igazgatósága a szavakba kapaszkodik. Nem elnökről, hanem igazgatóságról kellett volna szólanunk. A támadás szó jogosultságát azonban a mi ismertetett eljárásunk alapján fentartjuk.

Szeretnők ezt a Figyelmeztetést szóról-szóra leköszölni, amely igen hű fotográfia számba is elmehet, de nem tesszük egyszerűen azért, mert a Takp. t. Igazgatósága kilitásba helyezi, hogy eljárásunkat m. t. olvasóinkkal is meg fogja ismertetni. Kiemelünk azonban ebből a Figyelmeztetésből egy-két dolgot: 1) A t. Igazgatóság arra az esetre, ha ebbe a dologba az elnök személye is belevonatnék: akkor nemcsak a sajtót, hanem a legalkalmasabb eszközt fogja felhasználni arra, hogy szerkesztőségünket, a szerinte általunk „nem ismert hírlapírói tisztesség alapelemeiből kellően kioktassa.”

Hogy mi legyen az a „legalkalmasabb eszköz” — nem tudjuk, csak a tett Nyilatkozatok és a Figyelmeztetés tenorjából következtethetünk.

2) Oktatást ad a „Figyelmeztetés”

című költeményét. A folyót nézi, amely most nyugodt.

Igaz, hogy már vértől és könyhullatástól Eleget megáradt.

Hová lett innen a vérfolt s a patkónyom, Mely a setét idők küzdelmeiről szóljon? Eltörlek az évek . . .

Hej! ha a szívöl is fájdalmat, emléket Igy kitörlenenék.

Ma dolgos nép forgódik a mezőn, foly a munka, zeng a dal:

És elgondolkodom e népen, e dalon . . .
Miszólal meg abban: öröm vagy fájdalom,
Hurján a kebelnek?
S látom, hogy a virágmagvak még a sirnak
Halmán is kikelnek

Beesteledik, a dolgos nép hazamegy a mezőről:

Azonban este lesz

És akkor ha által-jön Péter vagy Pál úr
Sokat beszélünk az élet mivoltáról . . .
S tárgyat keres elménk:
Borongó kedélyünk mely felderítene
S melyen megpihenünk!

Végtére elborúl s nyomasztó nagy éj lesz;
A levert lélek egy sötét vágyat érez:
Nem élni! nem élni!
De egy-egy csillag gyúl a felhőkben távol,
Fellobanó fénye lelkünkig világol:
Remélni! remélni!

Mikor a szép Sajóvölgy öszire változik,
szomoraún sohajt fel az „Őszi tájnak hervadása” láttára:

nekünk a „józan logika és a társadalmi tisztesség megvesztegethetlen szabályairól,” melyeknek értelmében — a t. Igazgatóság véleménye szerint — szerkesztőségünk el kell hogy ismerje, hogy „megfontolatlanul emelt vádat” az intézet ellen.

Ez utóbbira nézve ki kell jelentenünk, hogy mi vádat nem emeltünk az intézet ellen — aminthogy higgadtan gondolkozó a fentebbiek alapján nem is állíthatja.

A mi mármost a „hírlapírói tisztességet,” a „minden alapot nélkülöző rágalmat,” a „józan logikát,” a „társadalmi tisztesség megvesztegethetlen szabályait” illeti, hogy ezek a dolgok mennyiben voltak meg szerkesztőségünkben vagy mennyiben hiányoztak belőle — annak elbírálását az alábbi iratok alapján a nagy közönség és m. t. olvasóink tárgyilagos ítéletére bizzuk.

A „Közművelődés” tek. Szerkesztőségének Helyben.

Püspök Urunk Ö Méltósága f. év. febr. hó 12-én az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak alulírt tagjai értekezletre hivta össze, hogy a Közművelődés szerkesztősége és a Gyulafehérvári Takarékpénztár igazgatósága között felmerült ügyben békés megoldást keressenek.

Akkori megállapodásunk, eljárásunk és ennek eredménye a következő „Tanusítványban” foglaltatik.

Tanusítvány.

Folyó hó 13-án illetve 14-én Riszner Ödön tanár úr az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat helybeli tagjai nevében a következő jegyzőkönyvi kérést terjesztette elénk:

Jegyzőkönyvi kérelem

Tekintetes Kryszewszky Géza m. kir. adótárnok, Szöcs Ákos dr. és Balló Lázár kir. törvényszéki bíró urakhoz, az Irodalmi Társulat helybeli tagjainak Gyulafehérvárt, a püsp. irodában 1905. február 12-én d. u. 3—4 $\frac{1}{2}$ óráig tartott rendkívüli értekezletéből:

Az Irodalmi Társulat a „Közművelő-

dés” szerkesztősége és a helybeli Takarékpénztár igazgatósága között felmerült ügyben szükségesnek látja, hogy a békés megoldás érdekében egy az érdekeken kívül és felül álló bizottságot kérjen fel a következő kérdések tisztázására:

1) Tud-e a „Közművelődés” szerkesztősége megnevezni oly egyéneket, akik úgy nyilatkoztak, hogy a Takarékpénztárnál levő kölcsönük felmondásától felve nem szavazhatnak az ellenzékkel? Nevezze meg őket!

2) Meg tud-e nevezni olyanokat is, akik a Takarékpénztár nevével felelítették meg szavazó polgárokat? Nevezze meg őket!

3) Kaptak-e az utóbbiak a Takarékpénztár igazgatóságának, felügyelő bizottságának, vagy hivatalnokai karának valamelyik tagjától ily irányban megbízást vagy meghatalmazást?

A kérdésekre nyert feleletek alapján nyilatkozatot kérünk a bizottságtól — közzététel céljából — a „Közművelődés” szerkesztősége és a Takarékpénztár igazgatósága számára. Ezeknek a kérdéseknek tisztázásával az Irod. Társ. helybeli tagjai meg akarják védelmezni lapjuk szerkesztőjét, aki keresztény lélekkel vonakodott nyilvánosságra hozni oly egyének neveit, aiktól bizalmas közléseit nyerte s akik e közléseikért — bizonyítékok hiányában — kelemetlenségeknek lehetnének kitéve. Módot akar nyújtani a szerkesztőnek annak a bizonyítására, hogy jóhiszeműleg járván el, hírlapírói tisztességén nem ejtett foltot és nem „rágalmozott hazug” módon. De viszont elégtételt akar adni a Takarékpénztár igazgatóságának, felügyelő-bizottságának hivatalnokai karának, amellyel szemben a szerkesztőség a Társulat lapjában már határozottan kijelentette, hogy sem gyanúsítani, sem sérteni nem akarta.

Ez a két cél magában rejti a harmadikat és egyszersmint a főcél is, amely abban a törekvésben áll, hogy városunk megzavart bekegyének és megingott egyetértésének helyreállítását mindannyian óhajtuk és kegyes Főpásztorunknak azt a kivágását, hogy a békés megoldást keressük, magunkévá tesszük.

Ez a rét volt olyan ékes?
Ez a határ olyan népes?
Ez a halom, völgy és tájék,
Mint ha a sirkertben járnék!
Lemegy a nap nemsokára,
Haldoklásnak szent országa!
Olyan édes, forró vágyal
Ólél téged lelkem által!

„Hallgass” hát, elkésett dal! — így kiált fel egy másik költeményében, — már ősz van, amelynek hervadásában reményeink vesztét látjuk:

Bús a tájék hervadáskor,
Úgy elnémult a dalos had!
Hegy-völgyön a tündér sátor,
Ki hitte, hogy így leroskad!
Ki hitte, hogy haloványon
Hűny le a szép csillag fénye?
S szép reménység, boldog álom
Fájdalomná válik végre!

Nagy hatást ért el „Öreg szolga” című költeménye, amely burkoltabb allegoriáinak hosszú sorát nyitja meg:

Az agg cseléd végig élte ura egész családjának kihalását: a fiú a harcban esett el; a leány zárdában halt meg, ahova atyja zárta őt szerelme miatt; az anyát egy a kettős bánat vitte a sirba; az apa haláláról mindenki borzadva szól. Az elhunytak fényes lakát sohasem látott nemzetség dülje, fosztogatja;

S az öreg szolga még él, nyomorog . . .
Ha bántják is, ő senkinek se vét;
Miké a hű eb, holtig őrizi
Az elpusztult lak hideg tűzhelyét;

Hű szívével ő holtig ott marad,
Nem az élők, — a holtak kedvéért,
Kipanaszolja a sirnak magát,
S alomnak tartja, amiket megért.

Ebben az allegóriában csak a cenzor nem látta a reménytelen, de hű honfiak képét.

És ekkor még alig volt költőnk lelkének éjsötétjében egy halvány reménység sugar sem. Ennek a hangulatnak hű kifejezői azok az „Emléksorok”, amelyeket egy szép hölgyhöz intézett:

Ne tartsd, mint rabmadárkát, a reményt,
Hogy szép szavával tudva család magad:
Halvány jelen lesz a színes jövő,
S még jó, ha nem hoz új fájdalmakat.

Ne zörgess a multnak zárt ajtaján!
Nem nyílik az fel többé senkinek;
Ott haszlatlan vádlob be a jelent,
Az alvó hullák meg nem értenek!

A boldognak is, ha tenger gyanánt
Lelkero árad az emlékezet:
Fényes, de roucsolt, törékeny csiga
Amint hullámban a partra vet.

De hát ki most a boldog? Talán az „Ágyászoló”, az az özvegy, aki az újév hajnalán a lefolyt évekre gondol vissza? Három fia volt; egyszerre búcsúztak el tőle és elmentek a szent harcba, ahonnan sohasem tértek többé vissza. A költő gyönyörű szavakban vigasztalja a kesergő anyát:

Nem vagy magad, hisz itt vannak veled:
A köny, imádság, az emlékezet!
Óh nő, dicsőbb vendégeket ne varj!
Körödbe a három kedves árny!

Ezen az alapon kérjük, fennevezett urakat, hogy a bizottságban részt venni kegyeskedjenek.

K. m. f.

Megbízásból jegyezte:

Riszner Ödön,
főgimn. tanár.

Mi az ezen jegyzőkönyvi kérdésben foglalt megbízást elfogadtuk és annak folytán az e célra kitűzött helyen és időben megjelent előttünk Wagner Sándor tanár úr, mint a Közművelődés című hetilap felelős szerkesztője, a ki nek a jegyzőkönyvi kérdéshez képest feltettük egyenként az abban szövegezett három kérdést, melyekre Wagner Sándor tanár úr a következő feleleteket kaptuk és pedig:

Az 1. kérdésre: Egy választó polgár A. a választás előtt 3—4 nappal kijelentette előttem, hogy ő szíves-lélekkel ellenzék, de szavazatával nem támogathatja az ellenzékét, mert adós a takarékpénztárnál és fel, hogy kölesönét felmondják.

Továbbá B. és C. értesítettek, hogy előttük egy-egy háztulajdonos hasonló nyilatkozatot tett, amit B.-nek levelével igazolt.

A 2-ik kérdésre: Egyesek a választás előtti napokban a pártirodában többek jelenlétében panaszkodtak, hogy az ellenpártiak a takarékpénztár nevével nyomást gyakorolnak a választókra.

Ily panaszokkal állottak elő D. és E. Továbbá a választás előtt két nappal este 8—9 óra között F. a pártirodában azt jelentette, hogy egy közhivatali alkalmazott az Európában összegyűlvő volt ellenzéki választók valamelyikéhez, akinek a váltója lejárt, egy cédulát hozott a takarékpénztártól.

A 3-ik kérdésre: Erről tudomásom nincs, de ezt nem is állítottam.

Alulírott bizottság ennek folytán a tényállás tisztázása végett szükségesnek találta a Wagner Sándor felelős szerkesztő úr által megnevezett és fentebb A. C. D. E. F. betűkkel megjelölt egyének meghallgatását, akik Wagner Sándor úr felkérésére külön-külön meg is jelentek előttünk.

A megjelenteket a bizottságnak részint mind a három, részint 1—2 tagja személyesen ismeri és őket kifogástalan előéletű egyéneknek tudja.

A megjelentekkel azután közöltetett, hogy az esetet elbeszélni nem kötelesek, mire kijelentették, hogy tudomásukat a valósághoz híven előadni készek ugyan, de miután attól tartanak, hogy reájuk abból kifolyólag esetleg valamely kellemetlenség, vagy kár is származhatik, csak abban az esetben hajlandók nyilatkozni, ha nevük titokban marad, amit a bizottság tagjairészükre feltétlenül és minden esetre megígérvén, külön-külön, csakis a bizottság tagjai előtt — Wagner Sándor úrnak is távollétében, a következőket adták elő:

Az első kérdésre adott feleletben megnevezett A. igazolta, hogy fentebb írt nyilatkozatot Wagner Sándor úr előtt a választás előtti napokon csakugyan megtegte és kérdésre meg előadta, hogy őt senkisémmel felemlítette meg, hanem csak ő gondolta, hogyha az ellenzékre szavaz, a takarékpénztár esetleg felmondja neki a kölesönt.

B. az általa a bizottság két tagja előtt valódinak elismert levelében és C. meghallgatása alkalmával azt igazolták, hogy előttük egy-egy helybeli háztulajdonos úgy nyilatkozott, hogy a takarékpénztárnál levő kölesönük felmondásától való felelmükben nem mernek az ellenzékre szavazni, amit Wagner Sándor úrral még a választás előtt közöltek, azt azonban, hogy ama háztulajdonosok megfélemlítés következtében nem mertek volna az ellenzékkel szavazni, B. és C. sem állították.

A második kérdésre adott feleletben megnevezett D. előadta, hogy neki a választás előtt több ember — akiknek nevére nem emlékszik — beszélt, hogy a „Cassa“-tól, mely alatt D. a takarékpénztárt értette, ijesztgetik őket a váltókkal és ezt D. a választás előtti napokban közölte Wagner Sándor úr jelenlétében a pártirodában.

E. előadta, hogy neki két román ajkú választó polgár, kiknek nevére nem emlékszik, beszélt, hogy nem mernek az ellenzékre sza-

vazni, mert a takarékpénztártól ijesztgetik őket a váltókkal és igazolta E. bogy ezt a körülményt a pártirodán Wagner Sándor úr jelenlétében bejelentette. Előadta továbbá E., hogy a választás előtt három nappal egy levelet kapott, amelyben figyelmeztetve lett, hogy vigyázzon, mert tartozik a takarékbá és baja lesz, ha ellenzékieskedik. Ezt a levelet E. a bizottság tagjai előtt eredetiben fel is mutatta és annak tartalma megfelel E. fentebbi előadásának. Ezen a levelen oly egyén neve van aláírva, aki a takarékpénztárnak nem alkalmazottja és a felügyelő bizottságnak vagy igazgatósnak sem tagja.

F. előadta, hogy a választás előtt két nappal, azaz f. év jan. 24-én este egy közhivatalbeli alkalmazott bement az Európa szállodába, hol több ellenzéki szavazó volt együtt és egy cédulát tartott a kezében, amelyen vastag betűkkel „A gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaság“ felirat volt nyomtatva és vastag vonallal aláhúzva, alatta pedig valami írás volt, melyet azonban el nem olvasott. F. kérdésére, hogy kit keres, az alkalmazott azt felelte, egy embert, akinek a váltója esedékes, amire F. azt az alkalmazottat kiutasította és az esetet nyomban közölte a pártiroda vezetőségével.

Kérdésre F. előadta, hogy a választási küzdelem hevében, akkor ez az eset reá azt a benyomást tette, hogy az a közhivatalbeli alkalmazott, ezt a cédulát a takarékpénztártól a választók megfélemlítése céljából hozta az Európába és a pártirodán is ezen benyomás hatása alatt beszélt el az esetet, most azonban nyugodtabban meggondolva a dolgot, nem tartja kizártnak annak lehetőségét, hogy a cédula a közhivatalbeli alkalmazott valamely hozzátartozójának egy valóban lejárt váltójára vonatkozhatott.

Mindezekről ezt a tanúsítványt kiadjuk és hogy ennek tartalma a valóságnak mindenben megfelel, aláírásunkkal bizonyítjuk.

Gyulafehérvárt. 1905. febr. 17. napján.

Szőcs Ákos, s. k. Balló Lázár, s. k.
Kryzsewsky Géza, s. k.

A homlokon véres mirtus ragyog,
Tettben, halálban halhatatlanok!
Nem érzéd, hogy e bűvös közel
Borus szivedre büszke fényt lövel?
Nem hallod e? nyugodj meg, oh anyánk,
Annak nevében, kiert meghalánk!

A jelen csak bűt oszt; a férfi nem mer családot alapítani, mert nem bízik a jövőben. Ezt a gondolatot fejezi ki a „Pacsirtadal“:

Szeretni nem mer a madárka . . .
A ritkás, tarlott berkeken
Nincs elborító néma rejtek,
Hol édes a hű szerelem;
Fészket se rak . . . nincs lomb az ágon,
Reá hűs árnyat hinteni;
Pedig . . . veletlen megjöhetnek
Feltve ápolat kicsinyei.

És megjött nemsokára a pacsirta „feltve ápolat kicsinye“: költőnknek fia született; de ez a nagy öröm most aggodalommal párosult. Így szól gyermekéhez „Fiam születésére“ című remek költeményében:

Örökséged, fiam, nincs egy gombostűnyi,
És mégis én nekéd úgy tudok örülni! . . .
Szülessetek sokan!
Mert annyinak vége, — se szegény nemzetnek
Olyan sok hija van!

Örültünk, . . . örültünk, s melyen Isten adott,
Komoly csendességben ültük meg a napot;
Oh! mert ki ütne zajt,
Midőn halottja van a szegény hazának
S millió kebel sobaj?

Az Isten házába magam menék veled,
Könyvek között öntém rád a keresztvizet.

S buzogni imadkozám
Érettetek, kedves mosolygó kiseddem,
S halvány arcú hazám!

Ezt a bus esztendőt ha elfelejténéd:
Ezernyolczszázötven! mert is nem jött e lebb
Születésed napja?
A szabad nemzetnek hogy csak egy percig is
Lettél volna tagja!

Hatalmas folyam volt e nemzet: hét ága
Még az ősz hazában szépen egybe vága
S egy ezredév alatt
Folyt szeliden, vagy folyt harsogó habokkal,
De el soh' sem apadt.

Most idegen népnek szakadt tengerébe!
Mondják: nem szakadt el pedig — vége . . .
Vagy tán az is élet, [vége . . .
Ha zaggyva egységben nem lesz rajta semmi
Jellem s ősi helyeg?

Síromból majd egykor hogy fel nem kelhetek!
Szeretném meglátni, mi lesz belőletek?
Bár úgy is képzelem . . .
Vagy tán valamelyik boldogabb unokám,
Vigan hordozná meg a nagy, dicső hazán
Bámuló szellemem? . . .

Szeretne belelátni abba a bizonytalan jövőbe és azért azt az óhaját fejze ki „Mit kérek“ című költeményében, hogy szeretne meghalni

. . . s újra
Feltámadni sok század múlva;
Az éveknek sorát,
Melyek most életre néznek
Majd akkor élni át.

Szeretném látni önfajom,
Hogy ennyi köny-, ver- és jajon
Magának mit vészen?
Vesztett küzdés és hanyatásnak
Minő arca lesz a világnak
Túl egy évezreden . . . ?

Lelke hiába keresi a vigasztalást a társasélet örömeiben; nem derül fel a vig „Szüreten“ sem, csak a borongós ősz látja, amelyből a zord telre

. . . mégis
Marad — egy pohár bor.
Ritka seb, melyet begyógyít
A sors, aki vágta;
Úgy ada bort, hogy abban
Lenne orvossága;
S bár a sebre ebben is csak
Rövid gyógyulás van:
Jól esik, hogy tartja édes
Meleg szibbadásban.

Őt, akinél jobban egy költőnk sem szeretette a természetet, nem tudja most kedvre deríteni az új tavasz érkezése, a természet vidám ébredése sem. A „Tavaszi pimpók“ mindenikében ott az emlékezés a tavint dicső napokra, ott a vonatkozás a komor jelenre. Még lombtalan az erdő és már is tarka pillangók repesnek; pedig

Csalfa pillangó, reményem!
Hol veszed magad?
Életemnek szárazfáján
Zöld lomb nem fakad!

Marasztja a mező patakját, hogy ne siesen a tengerbe, mert

Ezek alapján a „Közművelődés” szerkesztőségének állítását „hazug rágalom”-nak nem tekintjük, sőt eljárását teljesen korrektnek, a hírlapírói kötelességgel és tisztességgel megegyezőnek tartjuk.

Tamási Aron s. k. Riszner Ödön s. k.
Pál Antal s. k. Szporni János s. k.
Zlamál Ágost s. k. Bartalis József s. k.
Dr. Fejér Gerő s. k. Reithoffer Jenő s. k.
Rass Károly s. k. Király Gáspár s. k.
Péter János dr. s. k. Kulcsár Ferenc s. k.
Csibertics Imre s. k.

Ezek után nekünk csak egy pár szavunk van. A hozzánk címzett mérges és brutális kifejezéseket egész határozottan vissza zármaztatjuk. Újság vagyunk s mint ilyen a közügyet szolgáljuk. A közügy érdekében emeltük fel szavunkat s nagyon sajnáljuk, hogy akadt egy olyan testület, amely ezen szolgálatunk és kötelességünk teljesítésében eljárásunkat a nagyjában ismertett módon akarta kvalifikálni. Itélje meg a nagy közönség, hogy a „Tanusítvány”-ban ismertetett adatok alapján megsértettük-e a hírlapírói tisztességet és tulmentünk-e kötelességünk teljesítésének határán.

A „Közművelődés” szerkesztősége.

H I R E K.

— A Kath. Kőr második családi estélyét mult vasárnap tartotta. Az eredmény megmutatta, hogy a kör vezetőségének egyik legéletrevalóbb intézkedése ezen családi estélyek gyakorlati megvalósítása volt. A kör mult estélyén akkora közönség jelent meg, hogy a kör helyisége három, különben igen tágas, szobája, ezuttal nagyon is szűknek bizonyult. De hát az egyetértő, békességes emberek szűk helyen is elférnek egymás mellett — szokás mondani. Itt is elfértek bizalmasan beszélgetve, jó kedvűen nevetgélve, tréfálózva, hallgatva a cirány nótaikat, a kör házi „énekesének” kedves dallamait. Nem végzünk talán egész felesleges munkát, ha a megjeleneknek nevét — legalább nagyjában-röptiben lekapva, minden osztályozás, minden ren-

A nagy tenger zúgó ölében
Elvesz neved, elhalsz magad!

így biztatja honn-maradásra a kibujdosni készülőket.

A paecirta dala még korai:

Nincs sem virág! — buzgó madárka hallgass!
A szentegyház üres, korán a hang, — az
Imádkozó nép nincsen ebrén! —

A visszatérő fecskét megkérdezi, hogy mit hozott a tengerek tulsó hatáiról; a fecske válasza:

Tekintsd meg rajtam a színt,
Amelyet viselek:
Gyásszal menék el, azzal
Tértem most újra meg.

Nem akar tavaszodni, nehezen jön a jobb idő:

Hogy a föld színe felviruljon:
Az Isten nem akarja még!

De ha nem tágit is egykönnyen a zord tél, nem szabad menekülnünk előre: nem szabad elhagynia a jó honfinak az elárult hazát. Oh, pedig mennyien hagyták el! Nyugalmat, feledést keresni a külföldre bújdosnak és bizonyára nem találták meg azt, amit kerestek.

Riszner Ödön.

(Folyt. köv.)

dezés nélkül, tarka változatosságban megörökítjük.

Ott voltak: Frölich Gyuláné két leányával, Rejöd József leányával, Csávásy J. és neje, Özv. Baricz Geróné Bogdanovics Flórával, Csibertics Imre és neje, Riszner Ödön és neje, Wagner Sándor és neje, Szécs Zoltán és neje, Kryzszky Géza és neje, Oelberg Ottó és neje, Presia Romulus és neje, Reithoffer Jenő és neje, Horváth Mihály és neje, Balogh Zsigmond dr. és neje, Urbán Gyula és neje, Körösy László és neje, Papp Gvörgy és neje leányával, Vincze Albert és neje leányával, Labud József és neje, Strömpfel József neje és sógora, Faul és neje, Homolay Károly, Borbás Károly és neje, Hannel Arthur és neje két leányával, Szrága Ede és neje, Bozsó Máttyás és neje, Erdélyi Gyula és neje, Imets F. Jakó, Kovács Lajos, Zomora Dániel, Gergely Ignác, Dr. Atzél Béla, Majláth Ferenc, Balló Lázár, Olescher Emil, Gerajim, Aurél, Frölich Oszkár, Fejér Gerő dr., Zlamál Ágost, Rass Károly, Kulcsár Ferenc, Kárpiss János, Bihari Béla, Bartalis József, Király Gáspár, Cserey Mihály, Hegedűs István, Szakács Gyula, Issekutz János, Szemter József, Bartalos Mihály, Eröss Imre, Matskásy József, Csuesi József, Tokaji Géza, Papp Sándor.

— A papnövédekéik sikerült estélyt rendeztek folyó hó 4-ikén a papnevelő intézetben. Ez alkalommal is bebizonyult, hogy a szeretet és hála szárnyat ad a léleknek s hogy rányomja alkotásaira a keresetlenség és őszinteség igaz, felreismerhetetlen jegyét. A szeretet sugalta ezt a családias önnevelést is s tette olyan kedvesé mindnyájunk előtt, a kik ott voltunk. Püspök urunk Ómeltóságának a tiszteletére ugyanis a papnövédekéikből az alkalmából, hogy a jó Isten Római útjából egészségben és minden baj nélkül vezerte haza székhelyére, egy kis szűkebb körű műsoros estélyt rendeztek. Egyik theologus szép beszédet intézet Ómeltóságához, azután meg előadtak a „Rablók” c. egyfelvonásos vígjátékot. Az előadás előtt és után a növédekéik zenekara játszott. Megérdemelnék, hogy egytől-egyig névleg is megemlétsük a szereplőket, de az egysesékről is csak az lehetne mondani, a mit az összesről, hogy pompásan játszottak, jól alakítottak és hogy mindnyájunk előtt kedves és perfect munkát végeztek.*

— A Katholikus Kőr rég várt hangversenyét február hó 26-án az Európa szálló dísztermében tartja meg a következő műsorral: I. Kuruc dal-egyveleg: előadja a gyfheherv. r. kath. főgimnázium dalegyesülete. 2. Ábránd, zongorán előadja Jiraszek Irén kisasszony. 3. Pongyolában. (Monolog.) Előadja: Berreck Stefánia úrlány. 4. Operett részletek, éneklí Fodor Gyuláné úrnő, zongorán kíséri Resch György karnagy. 5. Komikus monolog. Előadja Gábel Antal Endre úr. 6. Dalok. Előadja zongorán Moldován Viktoria k. a. es cimbalmon Berreck Stefánia k. a. 7. Magyar népdalok: éneklí cigányzenekisérettel Bihari Béla úr. Az érdekes estére nem szükséges külön felhívni városunk közönségének figyelmét, hiszen már amúgy is minden oldalról hallszik az élénk érdeklődés, a lázas készülődés.

— Örmény Múzeum Egyesület mozgalma érdekében kaptuk és közöljük: Emléket akarunk állítani, mely hirdesse a késő századoknak, hogy Kelet legműveltebb népének alkotó erejű töredéke nem diestelenül élt e hazában az ezerévesnek egy negyeden át és élni akar tovább e nagyhivatású nemzettel, munkálván annak dicsőségét és jólétét. Érelnél maradandóbb elő emléket akarunk alkotni: magából az örmény életből alakuljon az emlékmű! — Szándékunk összegyűjteni a jövő számára megörizni a hazai örmény kultúra maradványait, az ősi egyház, a példás közelet és a sajtóságos házi élet erekléit. Ez alkotás egyúttal mentstvára lehet a ke-

*) Ez a közlemény lapunk mult számából tévedésből maradt ki Szerk.

leti örménység nemzeti kincsei számára, melyek sehol sem lehetnek nagyobb biztonságban, mint e szabad ország szabad kir. városa örmény főtemplomában. Mindez nagy közkinccsel gyarapítaná a magyar nemzetet és szellemi középpontot teremtené a hazai örménység számára. Alkossunk örmény múzeumot! E fenkölt eszmét bűzítő helyesléssel fogadta a sajtó, a közvélemény. Örmény intézmények és lelkes egyének önként ajálják fel erekléiket e nemes közcélna. A múzeumba szánt örmény egyházi himzések kiállítására közérdeklődést keltett. Egy nagylelkű névtelen pártfogó 1000 koronát tett le az oltárra. A nemzeti kultúra országos főtényezői élenrkonszevvel fogadták az eszmét és hathatós pártolást ígértek. Megvan a siker minden biztosítéka! Hogy a nagy mű a hazai örménység egyetemének legyen alkotása, e célra egyesület szervezendő. Az Örmény Múzeum-Egyesület alakuló közgyűlése 1905. februárius hó 19-én, vasárnap d. u. 3 órákor lesz Szamosújvárt, a városháza tanácstermében (a főtéren). Az Örmény Múzeumum-Egyesület szervező bizottságának tagjai: Bárány Lukács plébános. Dr. Gopcsa Jakab orvos. Dr. Herrmann Antal tanár és szerkesztő. Dr. László Márton ügyvéd, a „Szamosújvári Közlöny” szerkesztője. Dr. Mártonfi Lajos áll. gimn. igazgató. Merza Gyula az „Erdély” szerkesztője. Szongott Kristóf b. elnök az „Armenia” szerkesztője, Tódorfi Lukács polgármester.

Az Örmény Múzeum-Egyesület Alapszabálytervezetének kironata: I. Az Örmény Múzeum-Egyesület székhelye Szamosújvár. 2. Az egyesület célja: I. A hazai örménység összes emlékeinek összegyűjtése, megőrzése, tanulmányozása, ismertetése. II. Külföldi örmény történeti, népeleti stb. tárgyak gyűjtése. III. Az örmény hagyomány és közérdeket ápolása. IV. A hazafias közműveltségnek a hazai örmények közt való terjesztése. 3. A múzeum alkotó részei: I. Örmény nyelvi és vonatkozású könyvek, térképek, iratok. II. Örmény egyházi felszerelések. III. Az örmény élet összes tárgyai (eredetiben, másolatban, rajzban). IV. Minthogy az örmény múzeum a hazai örményeknek és lakóhelyeiknek általános művelődési érdekeit is szolgálni kívánja, egyéb múzeumi tárgyakat is gyűjthet és kezelhet. 4. A múzeum tulajdonjoga: Az Örmény Múzeum-Egyesület minden gyűjteményének és vagyonának tulajdonjoga a szamosújvári örmény-katholikus egyházat, illetőleg az ottan felállítandó örmény püspökséget illeti, de egyéb célra nem fordítható. 5. Tagok. Tag lehet minden feddhetetlen életű egyén, de jogi személy és testület is. Az egyesület tagjai: tiszteleti, alapító, rendes tagok és pártolók. — Alapító tag az, a ki legalább 200 kor. készpénzben, vagy a felügyelő-bizottság által emnyire becsült tárgyakat ad a múzeum céljaira. — Rendes tag, a ki évenként 10 koronát fizet; a tagság 3 évre kötelező. — Pártoló, a ki bármely adománnyal gyarapítja a múzeumot. 6. A tagok kedvezményei. A tagok ingyen látogathatják az egyesület múzeumát, díjtalanul kapják a hivatalos kiadványokat és egyéb kedvezményben is részesülhetnek. 7. Az egyesület hivatalos közlönyje az „Armenia” című, Szamosújvárt megjelenő magyar-örmény szemle, a külföldnek szánt melléklettel.

— Meghívó. Az erd. r. kath. tanítóegyesületek választmánya f. évi febr. 25-én d. u. 3 órákor az elnök lakásán gyűlést tart. A gyűlés tárgyai: 1) A közgyűlés jegyzőkönyvére érkezett püspöki leirat észrevételei fonalan intézkedés a határozatok végrehajtásáról. 2) A jövő közgyűlési előkészítése. A gyűlésre úgy a középonti, mint a vidéki választmányi tagokat tisztelettel meghívja az elnökség. (Nb. A választmánynak

videki tagjai: a szövetségbe lépett minden vidéki egyesületnek az elnöke és jegyzője, a csik-somlyai tanítóképző és a nagyszombi nőtanítóképző igazgatója.)

— **A tisztelt gazdaközönséghez!** Mint tudomásunkra jutott, Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magnagykereskedése Budapesten arról értesíti a gazdaközönséget, hogy a lanyha irányzat következtében, a löheremagnak (stiriai löherének) f. é. január 1-én megjelent főrajgyezékében rovatolt árát hatályon kívül helyezte. Az árak jelenleg a következők: 4. számú prima primissima 95.— korona, 4-a számú legelsőrendű 93.— korona, 4-b számú elsőrendű 92.— korona, 50 kilónként. Ezen három minőség tisztaság és csiraképesség tekintetében a létező legkitünőbb. Általánosan ismeretes, hogy a Mauthner cég olasz vagy amerikai löheremagnot nem forgalmaz és hogy az általa szállított löheremagnak arankamentességét a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás hivatalos ólomzárral igazolja. Ezen árleszállítás nagy elismerést kelt a gazdaközönség körében, mert újból bebizonyult, hogy Mauthner a gazdák érdekét szem előtt tartja.

— **Fontos Amerikába utazóknak.** A magyar kormány az Amerikába való utazást most már Brémán át is megengedte. Fiumén át Amerikába szóló útlevelek most már Brémán át is érvényesek, ha az illető utas egy Brémennél szóló hajójegy birtokában van. Aki Brémán át akar utazni, annak okvetlenül kell otthonról 20 koronát előre Bréménbe előlegnek beküldenie, mire rögtön megküldetik a hajójegy. Jóegészségű és munkaképes munkások, akik az amerikai rendeltetési helyig szóló vasuti jegyet kifizették és azonkívül még 56 koronát készpénzben felmutatni tudnak, Amerikában bebocsátást nyernek. Akinek barátjai vannak Amerikában, hozzá magával azok címeit. Szembetegyek vagy egyéb testi fogyatkozásban szenvedők, 50 évnél idősebb személyek vagy olyanok, akik valamely Amerikában levő gyárral szerződést kötöttek, mely szerint ott bizonyos meghatározott bért dolgoznak, Amerikából visszatartászatnak. Ratiborban, valamint Bremenben minden kivándorló megvizsgáltatik, mindenki tehát, a ki Bremenben hajóra felszáll, előre láthatólag Amerikában be-bocsátást nyer.

†

P. Rosty Kálmán S. J.

1832—1905.

Katholikus hitéletünknek, a kath. irodalomnak ismételtelen nagy gyászja van. Kidőlt egy hatalmas alakja hosszú, erős, szívós munka után. P. Rosty Kálmán működését, pályafutását az Alkotmány nyomán az alábbiakban ismer-tjük:

Az az örökké mosolygó szerzetes, az a szigorúságában is szeretetreméltó tanár, az a fekete reverenda alatt is tüzes magyar ember, régi időknek kedvelt vallásos költője, akit úgy hívték: Rosty Kálmán, mint a legmélyebb meghatottsággal értesülünk, meghalt Kalocsán, ahol a Jézus-társasági kollégiumban életének javát töltötte.

Ötven éve mult, hogy szerzetesi talárt öltött: ötven év óta zengte régi, zamatos magyar nyelven az ő vallásos szívének szép dalait, melyek közül nem egyet énekelnek országszerzte a templomokban, mikor a szentmiséldozaton vesznek részt a hívek. Negyven éve mult, hogy a tanári katedrán működött, mint a magyar nyelv és irodalom, a magyar történelem tanára. Első tanítványai ma már öszhajú férfiak, köztük sok jelese közeletünknek, akik sohasem fogják el-

felejtetni azt a varázst, melyet rájuk valaha Rosty Kálmán gyakorolt. Közülök akárhánynak fia, unokája is járt Rosty Kálmán iskolájába, melyben az eszményi szép kultuszában nagyapák, apák és unokák megtanulták, hogyan kell igazán magyar embernek lenni.

Akik közelebről ismertek, vallják, hogy mint Jézus társaságának tagja mindenkor és mindenben kereste a tökéletességet. Mint nevelő és tanító példás eredményeket ért el. Mint író előkelő helyet vívott ki magának a magyar irodalomban s egyik művét az Akadémia pályadíjjal jutalmazta. Mint hitzónok és lelkiigazgatók vezetője az országban minden jelentősebb helyen megfordult és szónoklataival sokban hozzájárult a hitélet ébrentartásához, fölkeltéséhez, megerősítéséhez.

Hosszú, tevékeny és eredményekben gazdag élet zárdott el Rosty Kálmán atya elhunytával.

Az utóbbi években gyakran betegeskedett, mindazonáltal hacsak tehetette, katonás módon teljesítette sok irányt felölő köteleességeit. Tanított, írt, gyóntatott, prédikált s csak akkor felejtett le, mikor már figyelmeztette orvosra, hogy súlyosan beteg. Orbáncos bőrlöb gyötörte néhány napig, mely betegség febr. 15-én délután 2 óraker halálát okozta. Mikor az orvos tanácsára a kollegium spirituális figyelmeztette a közelgő végre, a szenteség felvételére, a súlyos beteg röviden csak annyit mondott:

— Optime!

Ezzel az egy szóval ő jellemezte önmagát a legjobban. A haláltól sem félt.

— Nagyon jól van!

S ezzel katolikus szerzetes voltához híven fölvette a haldoklók szentségeit, búcsut mondott szerzetes-társainak. Bészédes ajka elnémult, a lant kiesett kezéből s lelke elköltözött abba a világba, melyet annyi szeretettel, bizalommal, bensőséggel hirdetett egész életé folyamán; amelyben örökre egyesülhet Jézussal, akit utolsó lehelletéig imádozt és fölhalálja a boldogságos Szűzanyát, akinek legbívebb gyermeke, dalnoka volt egész hosszú élete végső lelékzetvételeig.

Rosty Kálmán atya 1832. év július 1-én született Rosnyón Gömörmegyében protestáns szülőktől. Atyja táblabíró, földbirtokos és megyei főpénztáros volt, anyja Marikovszky Györgynek, az ismert természetudósának és megyei főfizikusnak a leánya. Alig végezte be a rosnyói evangélikus gimnáziumban tanulmányait, mint tizenhat esztendősi ifjú a szabadságharcosok sorába állott s a gömöri önkéntes tüzérségben csakhamar tüzemesterré lett. 1849. év nyarán a gömöri önkéntes honvédszázalóhoz csatlakozott s részt vett a dernői csatában az oroszok ellen. A világius fegyverletétel után folytatta megszakított tanulmányait a katolikus liceumban. 1850-ben Eperjesen jogászokdik s feltűnik a „Vörösbartók” című költői beszélyével; majd a budapesti egyetemem folytatja jogi tanulmányait s a „Hölgyfutár”-ba küld francia regényfordításokat. Miközben irodalmi habérokra vágyik, lelke Danielik János, egri kanonok irányítása mellett teljesen átalakul, annyira, hogy 1852-ben katolikusá lett és már december 27-én Pesten a nagyvárumban kispapnak öltözködik. A következő évben fővágya teljesült, midőn Jézus társasága Nagyszombatba ismét behozatván, az ujoncok közé felvételtett és szent István királyunk ünnepén, mint első magyar novicius magára vette szent Ignác rendjének öltönyét. 1856-ban a Kalksburgban megnyitott nagy jezsuita intézetben szakaszfelügyelő és tanár. Itt legkedvesebb tanítványainak egyike Apponyi Albert gróf, Pozsonyban két évig filozófát. Innsburekban pedig a teológiát elvégezve 1862-ben Scitovszky

primás kivánságára Esztergomban mutatja be első misejét. Egy évig ezután Szatmárt szem-náriumi tanfelügyelő és a zárdai nevelőintézet hitoktatója. Innen Pozsonyba helyezik a jogakadémiai hitzónoki székre. 1865 őszén már Kalocsán találjuk őt, mint a magyar irodalmi tan-szék s a stefaneumi főfelügyelői és hitzónoki tisztt betöltésére legalkalmasabbat, 1875-ben az állami tanári vizsgát is letette. Kalocsai tanári működése fáradhatatlan tevékenység a magyar ifjúság hazafias nevelése terén s emellett mindig talált elég időt arra, hogy költői tehetségének szép alkotásaival a magyar katolikus irodalmat gazdagítsa, hogy léleglőkü, magasan szárnyaló szónoklataival a bűnökkel korholja, az erényeket magasztalja, hogy mint gyóntatóatya a hozzá nagy számmal fordulónak teljes lelki megnyugodást nyújtson s hogy mint a Stephaneumnak főfelügyelője, a Mária-kongregációnak vezetője e feladatát is lelkiismeretesen teljesítse.

Rosty atya sokoldalú és fáradhatatlan munkálkodásának némi csekély elismeréseképen azok, akik az ő ajkairól hallották a magyar történelem nagy eseményeit s a bennök rejő szemékméltatását, akiket hozzá fűzött a lelki kötelek, rendtársaival együttesen elhatározták, hogy ünnepélyesen fogják megülni ötvenedik évfordulóját annak, hogy Rosty atya szerzetesé lett s először lépett fel mint író. (1903.) Ez ünnepéssel összeesett Rosty atyának negyven éves tanári jubileuma is. A jubileum előestéjén a főgimnáziumi önképzőkör tartott díszakadémiát, melyen a tanuló ifjúság ünnepelte a nagy hazafit, az önfeláldozó tanárt, a buzgó szerzetest, az ihletett szavú költőt. Október 13-án volt a jubileum, melyen részt vett az egész kalocsai intelligencia, a mindenfelől összesereglett egykori tanítványok sokasága, a katolikus írók és hírlapírók képviseletében Margalits Ede dr. egyetemi tanár, Kiss János dr. pápai prélat, Czifklay Lajos, Auer István és Gerely József vitték el Rosty atyának az Egyesület fenyesen kiállított díszoklevelét. S az ünnepeltést soha sem kereső egyszerű szerzetes látta maga előtt az ő tevékenysége előtt meghódolt nagy sereget, hallotta a szerzetnek, elismerésnek, hála-nak és köszönetnek őszinte szívből eredő szavait. Ez alkalommal, valamint a már előbb (augusztus 11-én) tartott kisebb ünnepség alkal-mával az ország minden részéből számosan üdvözölték a jubiláns levélben és táviratban. Köz-tük: Császká György kalocsai érsek, Városvy Gyula Székesfehérvári püspök, Majorossy János püspök, Mayer Béla vál. püspök, Apponyi többek közt így üdvözölte: „Hálás szívvel emlékezem mindenkor azokra az évekre, midőn tanuló társaimmal együtt én is Főtisztelendőség vezetése alatt ismerkedtem meg nyelvünk és irodalmunk gazdag kincseivel, midőn ugyan e bölcs és lelkes vezetés mellett a hazai kultúra lángoló szeretetére gyuladtak ifjú szíveink és olyan magyar lelki életet fejlesztettünk a magunk körében — bár az ország határain kívül tartózkodva, milyennél bensőbb az ország központján, a magyarság ősi fészkeiben sem volna képzhetők.”

E nagyarányú ünnepelés szólott a tanárnak, papnak, írónak és szónoknak egyaránt s következménye az volt, hogy a rend elhatározta, hogy kiadja Rosty Kálmán atyának műveit sorozatosan. Az első két kötet már meg is jelent s Rosty atya költeményeinek egy részét tartalmazza. Irodalmi működése széleskörű, tola nagyon termékeny volt. Főbb munkái: Kisebb ifjúsági vallás-erkölcsi füzetek, IX. Pius pápa élete. Junius-havi koszorú. A Mária-kongregáció 300 évi jubileuma, Mária-lant (versek). Szent Alajos élete. Magyar Szentek

legendája. Magyarok Nagyasszonya (versek). Magyar kegyhelyek története. Erkölszi, vallásos, széptani, történeti értekezések. Ifjusági színművek (25 drb). Vaticana Monumenta latin prologusai. Kalocsa fényalakjai stb.

Az idén is szereztek neki egy kis örömet. Ő volt az egyetlen magyar jezsuita, akinek engedély adatott, hogy Rómába utazhasson a kassai vértanúk boldoggá avatásakor.

Most kidölt a csatatéren.

Mindnyájunk részvétele kíséri sirjába, akik csak ismertük. Pedig sokan ismertük.

Igaz ember volt. Amint valaki jellemezte: „Bló példája az önmegtartózkodásnak, a Krisztus buzgó követésének, a jezsuita szigorúságnak és vidámságnak, a tanár lelkes buzgalmánának, a nevelő bölcsességének s a lángoló magyar hazafiságnak.”

Nyugodjék békében!

IRODALOM- MŰVÉSZET.

* *Olesó könyvek.* Ünnepi egyházi beszédek 251 lap. 1 frt. Az élet nagy keresztútja. Nagybőjti ciklus 144 lap. 50 kr. Barátságos beszélgetések 207 lap. 41 kép. Füzve 30, kötve 50 kr. Papi adomák. Fráter Jukundán 288 lap. Füzve 50, kötve 80 kr. Novizius Gaudencius 288 lap. Ugyanannyi. Postadíj melléklendő. Tiszabálna. (U. p. Árókötő. Borsódm.) Babik József lelkész.

CSARNOK.

Inter duos litigantes tertius gaudet.

Egy iskolai dráma.

(Folytatás.)

Ötödik jelenés.

Kantsukai, Kalapinyi, Várhelyi és Irnoki. Kalapinyi. Alazatos szolgája Tekintetes Fő Polgár Mester Uramnak. *Várhelyi.* Hozta Isten Kapitány Uramat. *Kantsukai.* Miként birogatja magát? *Várhelyi.* Tsak mint a'fele öreg ember. *Kantsukai.* De mitsoda Deák szagot értek én itten? ez minden bizonyal Kalapinusnak szaga. *Kalapinyi.* Hej Domine! úgy beszéljen Kegyelmed velem, mint a'ki egész Cicerót cum notis Admodum Domini Minelli publica sue donavit. *Kantsukai* (Várhelyihez.) Mondtam én, hogy itt minden bizonyal Deák szag vagyon. — Mitsoda Ember Kegyelmed? *Kalapinyi.* Én Clarissimus Orbilius Kalapinyi Bakalaurus Doctor vagyok in Urbe et Orbe notus. — *Kantsukai.* Szakkerlő! — Még velem mer rezonerozni? Hallya Kend ugynezzen a' szemembe, mint a'kinek hire, 's Neve egész Konstantinapoligy elterjedett. *Kalapinyi.* Kend megint úgy nezzen a' szemem közé, mint a'kinek hire 's neve in toto Orbe litterato elterjedett (clamorose utera eodem tempore loquitur.) *Kantsukai.* Prágánál, Svajnditznál, Boroszlónál megmutattam ki vagyok. *Kalapinyi.* (Eodem tempore.) Taurinumban, Oxoniában megmutattam ki vagyok. *Kantsukai.* Tsak Boroszlónál hat száznál többet levágtam. *Kalapinyi.* (Eodem tempore.) Loca diffici Clima a' regibb Autorokból megmagyaráztam. *Kantsukai.* De mit præsimitál nekem itt ez a' tantyalogató? (Ki akarja rántani kardját.) *Irnoki* Uram fogja meg a' kezemet, mert ha kirantom a' kardomat, diribre-darabra kontrolom ezt a' penészes Deakot. *Irnoki.* Kérem, ne tselekedje. *Kantsukai* (Kirántja kardját.) De mit nekem ilyen toldott lábú? — meg kell halnia. (Irnoki megkapja kezét.) *Várhelyi.* Jaj! az Istenér mit tsinal kegyelmetek. — *Irnoki* Uram! tegyen békességet köztök, én elmegyek. (Elmegy Várhelyi.)

Hatodik Jelenés.

Kantsukai, Kalapinyi és Irnoki.

Kantsukai. Ugy-e Irnoki Uram én legalkalmasabb leszek a' Polgár Mesteri hivatalra? megmutattam Várhelyi előt is, hogy van Kurásim. *Irnoki* (Kantsukaihoz szolt, hogy Kalapinyi ne hallja.) De csak álljon meg haragjában Vitéz Kapitány Uram, hodj igazitom el innen

ezt a' hitván Kalapinyit. (A' néző szín másik részére megy és Kalapinyihoz szol, hogy Kantsukai ne hallja.) Kalapinyi Uram semmit se hajtsen ennek a' sült bolondnak esztelen szavaira. — Bezzeg megadtam én neki Kapitány Uram, mondtam, Kegyelmed Kapitza fötya se lehet Kalapinyi Uramnak, ne sokat profendázzon itt Kegyelmed. *Kalapinyi.* O benefactum, igen jó van. *Irnoki.* A minap is fektelőzött és úgy megdöfött (megdöfi a' Kalapinyit.) Jaj meg követem. — Majd elestem. *Kantsukai* (Más felül.) Emberseges Ember az Irnoki. — *Kalapinyi.* Inurbanus vigyáztalan. *Irnoki.* Már egészen reám hagyta Várhelyi Uram a' helyében való választást, én pedig mást nem választok, mint Kalapinyi Uramat. *Kalapinyi.* Habeo gratiam, azért is mindjárt 100 forintot küldök. *Irnoki.* De most menyen el Kalapinyi Uram, mert a' tsalafinda addig már el nem megy. *Kalapinyi.* Servus obligatissimus, a' 100 forintot mindjárt elküldöm. (El.) *Irnoki* (Visszamegy Kantsukaihoz) (Gazember.) Vitéz Kapitány Uram nemde elhozta a' Kalapinusát. *Kantsukai.* Láttam egyszer meg is döfte kegyelmed, nyilván nem akart elmenni. *Irnoki.* Az igaz, hogy vissza tetzet ám neki. — De most legjobb lesz, ha Vitéz Kapitány Uram haza megy, még én letenseditem Várhelyi Uramat, mert egy kevésse megnehezelt, bizza reám Kapitány Uram, nem ül Várhelyi Uram székebe más, mint Kapitány Uram. — De készen vannak-e a' versek. *Kantsukai.* Már az Inasomnak meg hagyttam, hogy hozza ide. *Irnoki.* Jól van én Vitéz Kapitány Uram kerekét toloom. *Kantsukai.* Adjó! (Elmegy.)

(Folyt. köv.)

Pályázat.

— *A türkösí* róm. kath. kántortanítói állás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdetetik. Jövedelme: 1) a püspöki uradalomtól 200 korona; 2) a Dr. Fogarasi-féle alapból: 97 kor. 60 fill.; 3) az adóhivatalból 105 kor.; 4) kepe a hétfalúsi hivektől évi 300 korona; 5) stóla átlag 15—20 korona. Ezenkívül szép lakás, mely áll 2 szobából, konyhából, kamrából, és pincéből; fásszín istálló, kert.

Az államsegély kiegészítés folyamatban van. Az állást elnyerni óhajtok szabályszerű folyamodványukat Püspök úr ő méltóságához címezve alólirtoz adják be, március 10-ig. A kinevezetnek kötelessége leend az összes kántori teendők végzése s a hátt osztályú iskola vezetése, 20—25 növendékkel. Az állást azonnal el lehet foglalni.

Próbára bármikor szivesen láttatnak a pályázók.

Türkös, 1905. február 14.

Fuchs Gusztáv

plehános, isk. széki igazgató és elnök.

Pályázati hirdetmény.

A gyulafehérvári püspöki papnövelde birtokai Oláh-Hepe és Oláh-Girbó községekben haszonbérbe adatnak 1906. évi január hó 1-től számítandó 6, esetleg 12 évre. A pályázatokat írásban a papnövelde igazgatóságához nyújtandók be 1905. évi április hó 1-ig. A bérleti szerződés minden pontja szigoruan lesz betartandó.

Főbb feltételek:

- 1) minél nagyobb évi haszonbér;
- 2) az évi haszonbér biztosítására éppen annyi készpénz teendő le a papnövelde pénztáránál, a mennyi az évi haszonbér.
- 3) a haszonbérletből származható bárminő perek költségeinek, valamint a haszonbérlet birtokokon előállható bármily károknak fedezésére biztosítékul leteendő 10.000, irva tizezer korona akár készpénzben, akár elfogadható értékpapirokban, akár ingatlan vagyonnak telekkönyvileg első helyen való lekötésében;
- 4) bérll köteles télen-nyáron allandóan egyik birtokon lakni, a másikon pedig becsületos, szakértő és rendszerető gazdatisztet tartani; ha maga személyesen nem lakik ott, köteles évenként külön e czimen a papnöveldeknek fizetni 1000, irva Egyezer koronát; ha a másik birtokon nem tart kifogástalan gazdatisztet, e czimen köteles a papnöveldeknek külön fizetni 500, irva Ötszáz koronát minden évben;
- 5) köteles bérll saját költségen minden lakóházat festetni és tisztán tartani; továbbá köteles saját költségén minden kerítést, kaput, hidat, ajtókat és ablakokat mindjárt kezdetben kijavítani, allandóan jó karban tartani és a bérlet végén így visszaadni.
- 6) nagyobb javítások költségeinek egyharmadát, újabb építkezések költségeinek felét bérll köteles fizetni minden egyes esetben;
- 7) az oláhgirbói tagosított birtokon köteles bérll saját költségén jó istállót, jó cselédházat, jó kútat és jó kerítéseket építtetni s a bérlet végén azokat jó karban az intézetnek átszolgáltatni;
- 8) köteles bérll saját költségén mindkét birtokon a szőlőket amerikai ojtott nemes vesszőkkel teljesen újraültetni (minden évben legkevésbé egy holdat) és a bérlet végén teljesen jó karban hátrahagyni; ellenkező esetben a megbecsült kárt köteles megfizetni.

Kelt Gyulafehérvárt, 1905. február 11-én.

A papnövelde igazgatósága.

Siker hirdetésekkel

csak a hirdetések celszerű fogalmazásával, megfelelő tipografiai alakjával és az alkalmas újságok helyes megválasztásával érhető el. Ennek elérése céljából forduljon **Mosse Rudolf hirdetési irodájához Budapest, IV. Ferenciek-tere 3.**, ezen iroda a siker elérésére szükséges felvilágosításokkal díjmentesen szolgál. — Csak az újságok eredeti sorai, nagyobb megbízásoknál legmagasabb árkedvezményeket engedélyezése mellett számíthatnak fel; ezen intézet igénybevétele által több nagy előny mellett a hirdetési költségekben megtakarítás is elérhető.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMÜVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közközen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a **szabd. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.**

Hirdetések jutányos árban felvétetnek e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: **Blaskovits Sokszorososan kitüntetve.**

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet. Alapított 1887-ben

Olajba oltárkép

magas entm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25,—	40,—	55,—	70,—	100,—	125,—	170,—	200,—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándécul szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

Poichromozott fa-szobrok
aranyozott széll

magas entm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30,—	40,—	50,—	100,—	135,—	150,—	170,—	185,—	240,—	300,—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak biboros hereceprimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tazsilo gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kaloesai érsek úr nagylelkű aldozatkésztsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészeti kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☛ Villamos világítás. ☛ Fürdő.

Telefon. ☛ Társas kocsi. ☛ Kitűnő konyha. ☛ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☛ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.

